

FINDIK

Ocak 2021

Dünya Fındık Verileri (bin ton)

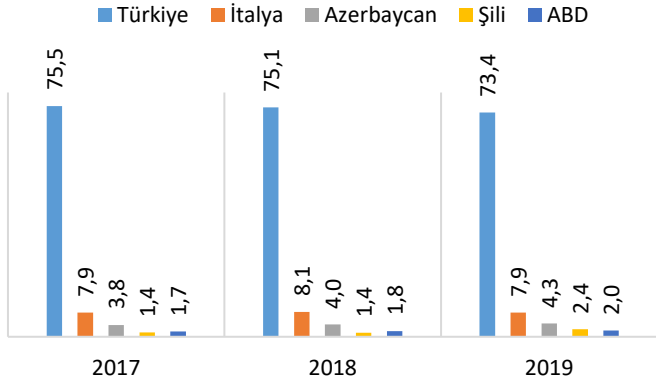
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ⁴
Alan (bin ha)	662	928	936	970	1.000	3,1
Verim (ton/ha)	1,41	0,80	1,08	0,91	1,12	23,8
Üretim	936	749	1008	881	1.125	27,7
Tüketim ¹	436	424	467	520	509	-2,1
İthalat ²	238	236	246	275	299	8,9
İhracat ²	264	260	287	282	324	15,3
İhracat Fiyatı (\$/ton) ³	1.287	816	683	583	662	13,6

Kaynak: FAO, ¹/INC, ²/UN Comtrade, ³/KİB (Erişim: 07.01.2020), ⁴/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

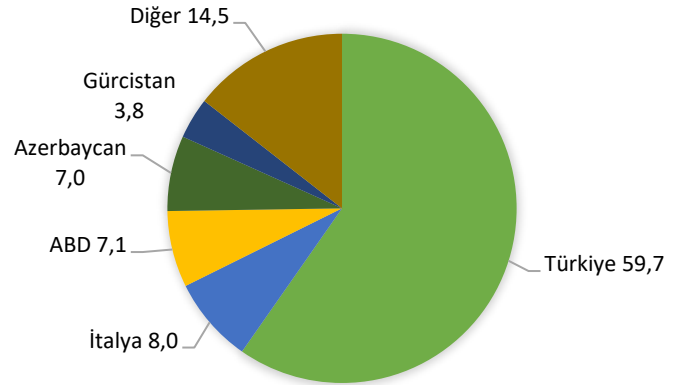
Fındığın kültür çeşitleri Türkiye, İtalya, ABD, Azerbaycan, İspanya, Gürcistan başta olmak üzere birçok ülkede yetiştirilmektedir. Uluslararası ticaret ölçeğinde fındık üreten ülke sayısı sınırlıdır. Başlıca üretici ve ihracatçı ülkeler Türkiye, İtalya, ABD ve Azerbaycan'dır. Diğer üretici ülkeler dünya fındık pazarlarını etkileyebilecek bir üretim seviyesinde değildir. FAO verilerine göre, 2019 yılı dünya fındık veriminde Fransa (225 kg/da) ilk sırada yer alırken,

Fransa'yı sırasıyla Çin (212 kg/da) ve Yunanistan (211 kg/da) takip etmektedir. Dünya fındık üretimi 2019 yılında, bir önceki yıla göre yaklaşık %28 oranında artarak 1,1 milyon tona yükselmiştir. Dünya fındık verimi ise 113 kg/da'dır. Verimde bir önceki yıla göre %24 oranında artış meydana gelmiştir. Dış ticarete son iki yılın değişimi incelendiğinde, ihracatta yaklaşık %15'lik, ithalatta ise yaklaşık %9'luk artış gerçekleşmiştir.

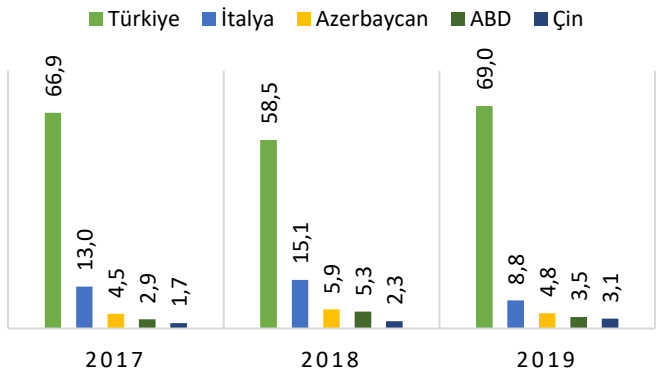
Fındık alanlarında önemli ülkeler (%)

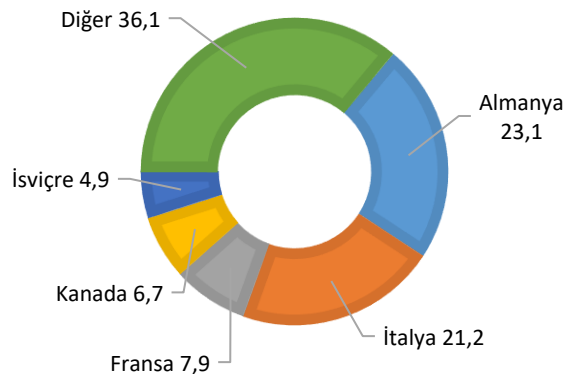
Ülkelere göre dünya fındık ihracatı (2019, %)

Fındık üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya fındık ithalatı (2019, %)

Dünyadaki fındığın %69'u Türkiye'de üretilmektedir. Türkiye, dünya fındık ihracatında ilk sırada olup, toplam ihracatın %60'ını gerçekleştirmektedir. Türkiye, bu avantajıyla dünya fındık fiyatlarında belirleyici rol oynamaktadır. Aynı zamanda fındık Türkiye ekonomisine sağladığı döviz girdisiyle de tarım ürünleri arasında stratejik bir öneme sahiptir. Ancak Türkiye'nin sahip olduğu dünya

fındık sektöründeki hâkimiyetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için ürün verimliliğinin artırılması gerekmektedir. Önümüzdeki dönemlerde fındık verimliliği yüksek Ermenistan, Yunanistan ve Gürcistan'ın, özellikle son yıllarda Azerbaycan ve Ermenistan'ın üretim alanlarını da artırmasıyla Türkiye'nin dünya sektöründeki bu üstünlüğünü sektöre uğratabileceği düşünülmektedir.

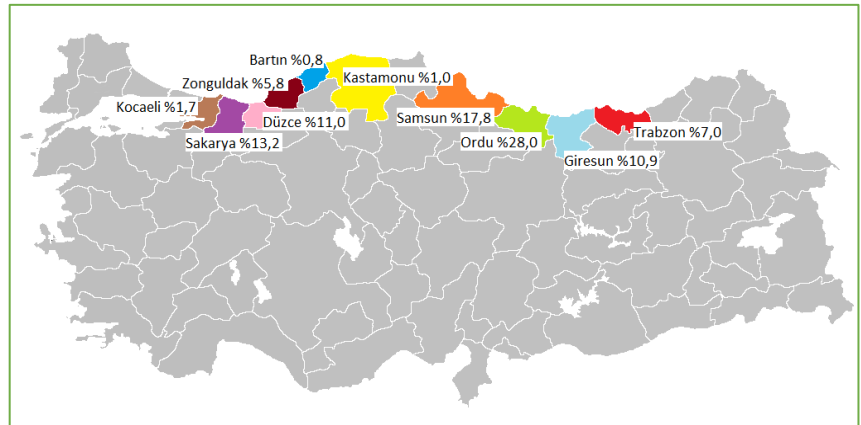
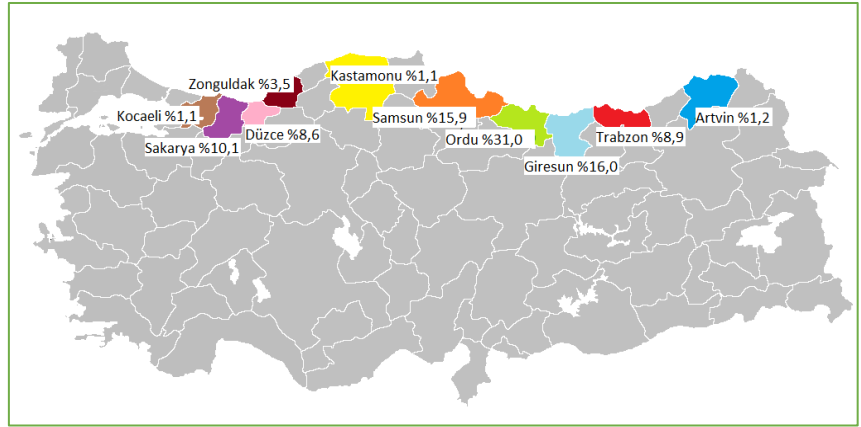
Türkiye Fındık Verileri (bin ton)

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/2019	Değişim ¹ (%)
Alan (1000 da)	7.011	7.026	7.054	7.067	7.284	3,1
Verim (kg/da)	50	102	51	103	52	-49,3
Üretim	450	646	420	675	515	-23,7
Tüketim	83	106	98	129	111	-14,1
İthalat	7	10	11	15	15	0,0
İhracat	493	534	519	629	595	-5,4
Stok değişimi (ton)	-125	7	-193	-78	-184	135,8

Kaynak: TÜİK (Erişim: 14.01.2021), ^{1/} Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. Piyasa yılı Ağustos - Temmuz

Fındık üretim alanı: Türkiye'de fındık tarımı yapılan bölgeler üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; 1., 2. ve 3. Standart Bölgelerdir. En önemli bölge olarak kabul edilen 1. Standart Bölge kapsamında Artvin, Giresun, Ordu, Rize ve Trabzon illeri bulunmaktadır. Türkiye'de 2019 yılında fındık üretim alanı 7,3 milyon da'dır. Ordu 2,3 milyon da ile en fazla fındık üretim alanına sahip ildir. Ordu'yu 1,2 milyon da ile Giresun ve Samsun takip etmektedir.

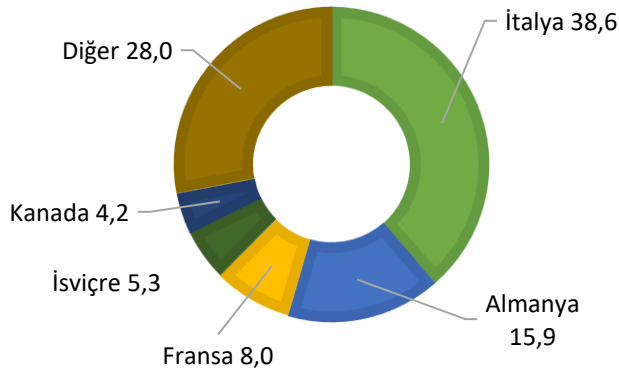
Fındık üretimi: Türkiye'de 2019 yılı itibariyle fındık üretim miktarı 776 bin ton'dur. Türkiye'de fındık üretiminde Ordu 217 bin ton ile ilk sırada yer almaktadır. Ordu'yu 138 bin ton ile Samsun ve 102 bin ton ile Sakarya takip etmektedir. Fındık bahçelerinin genelde yaşlı olması, ocakların ise sık dikili olmasından dolayı Trabzon, Giresun ve Ordu illerindeki verim seviyesi Kocaeli, Sakarya ve Düzce illerinin verim düzeyine göre daha düşüktür. Sakarya ve Düzce illerindeki üreticilerin işletme büyüklükleri ve verim düzeylerinin daha yüksek olması nedeniyle bu bölgede fındık alanları genişlemiştir.

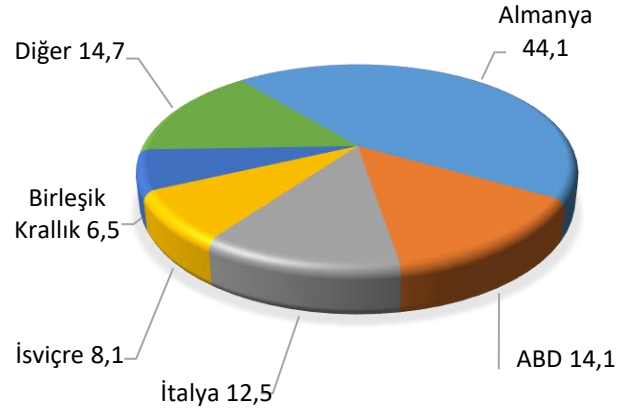
Türkiye'de Fındık Destekleme Politikaları: Fındıkta alan bazlı gelir desteklemelerinin yanı sıra alternatif ürüne geçen üreticilere telafi edici ödemeler yapılmıştır. Telafi edici ödemeler 2009-2012 ve 2012-2014 yılları arasında sonbahar ve ilkbahar ekim/dikim dönemlerinde; İl ve ilçelerdeki birinci, ikinci ve %6'dan daha az eğimli üçüncü sınıf tarım arazilerinde ve rakımı 750 metrenin üzerindeki ruhsatsız fındık bahçelerini sökerek yerine alternatif ürün ya da ürünlere geçen üreticilere yapılmıştır. Birinci yıl başvurularında; ilk yıl 300 TL/da, ikinci ve üçüncü yıllar için 150 TL/da olarak 3 yıl için toplam 600 TL/da, ikinci yıl başvurularında; ilk yıl 300 TL/da, ikinci yıl için 150 TL/da olmak üzere 2 yıl için toplam 450 TL/da, üçüncü yıl başvurularında; tek yıl 300 TL/da ödeme yapılmıştır.

Fındıkta 2020 yılında alan bazlı destek olarak 170 TL/da ve aynı zamanda diğer ürünlerde de verilmekte olan mazot (17 TL/da) ve gübre desteği (4 TL/da) olmak üzere, toplamda 21 TL/da destek verilmektedir.

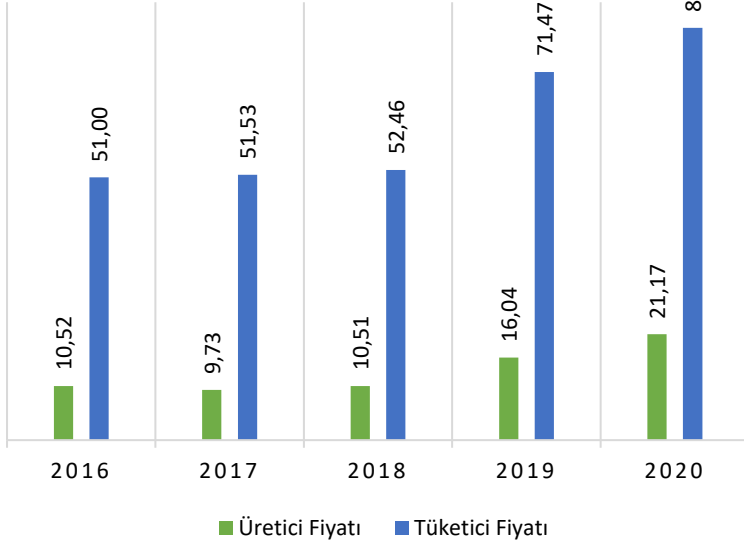
Türkiye fındık ihracatında önemli ülkeler (2019/20, %)

Türkiye'nin fındık ithalatı yaptığı ülkeler (2019/20, %)

TL/Kg

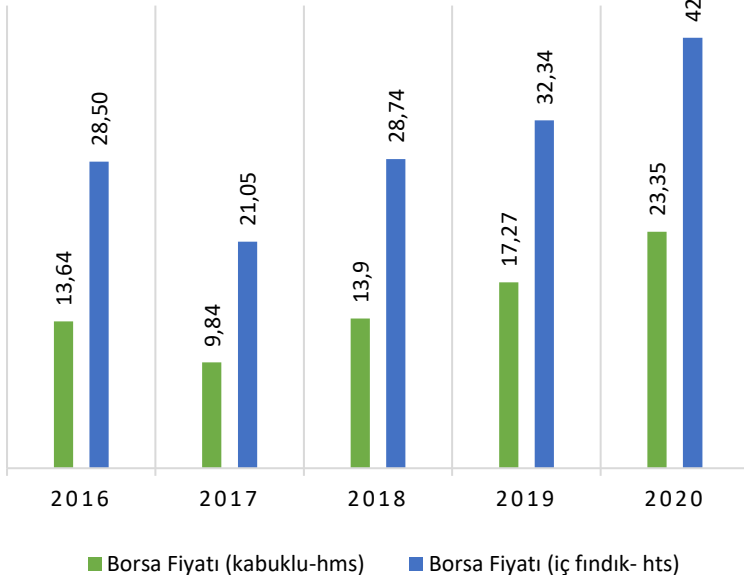

2020 Aralık ayında 21,33 TL/kg olan fındık üretici fiyatı, bir önceki aya göre %8,9 oranında azalmış, bir önceki yılın aynı ayına göre %25,0 oranında artmıştır. 2020 Aralık ayında tüketici fiyatı 89,77 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 Aralık ayında tüketici fiyatı bir önceki aya göre %0,2, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %21,5 oranında artmıştır.

Son iki yılın değişimi göz önünde bulundurulduğunda; üretici fiyatları %32,0, tüketici fiyatları ise %16,5 oranında artmıştır. 2016 ile 2020 yılları arasındaki değişim dikkate alındığında, üretici fiyatları %100,6 oranında artarken, tüketici fiyatları ise %63,3 oranında artmıştır.

Kaynak: TÜİK, 2021

TL/Kg

Borsa fiyatında, tombul kabuklu fındık hazır müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, 2020 yılında oluşan fiyatların ortalaması 23,4 TL/kg'dir. İç fındıkta (13/15 mm) 2020 yılında oluşan fiyatların ortalaması 42,3 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Tombul kabuklu fındık hazır müstahsil satış fiyatı 2020 yılı Aralık ayında 24,51 TL/kg olarak oluşmuş, iç fındık hazır tacir fiyatı ise 2020 yılı Aralık ayında oluşmamıştır. Son iki yılın değişimi 2019-2020 göz önünde bulundurulduğunda; tombul kabuklu fındık fiyatları %36,5, iç fındık fiyatları ise %43,1 oranında artmıştır. 2016 ile 2020 yılları arasındaki değişim dikkate alındığında, kabuklu fındık fiyatları %71,2, iç fındık fiyatları ise %48,4 oranında artmıştır.

Kaynak: GTB (Giresun Ticaret Borsası), 2021

	2016	2017	2018	2019	2020
Findık Fiyatı (TL/kg)	10,56	9,73	10,51	16,04	21,17
Findık Fiyatı + Destek (TL/kg)	13,64	11,65	13,11	17,84	22,98
Gübre Fiyatı (TL/kg)	0,53	0,71	1,03	1,22	1,28
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
1 kg findık ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Findık/Gübre	19,96	13,79	10,24	13,16	16,52
Findık + destek/Gübre	25,78	16,50	12,77	14,64	17,92
Findık/Mazot	2,74	2,08	1,82	2,50	3,49
Findık+ destek/Mazot	3,54	2,49	2,27	2,78	3,79

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları
2020 destekleri, 2019 verimi esas alınarak hesaplanmıştır.

Findık Girdi Pariteleri

2016 yılında 1 kg findık ile yaklaşık 20 kg gübre satın alınırken, 2020 yılında yaklaşık 17 kg gübre satın alınmaktadır.

2016 yılında destekler dâhil 1 kg findık ile yaklaşık 26 kg gübre satın alınırken, 2020 yılında yaklaşık 18 kg gübre satın alınmaktadır.

2016 yılında 1 kg findık ile 2,7 lt mazot satın alınırken, 2020 yılında 3,5 lt mazot satın alınmaktadır. 2016 yılında destekler dâhil 1 kg findık ile 3,5 lt mazot satın alınırken, 2020 yılında 3,8 lt mazot satın alınmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

FAO verilerine göre 2019 yılı dünya findık üretiminde 776 bin tonla Türkiye ilk sırada yer alırken, İtalya 99 bin ton, Azerbaycan 54 bin ton, ABD 40 bin ton ve Çin 35 bin ton ile takip etmekte olup, bu ülkeler dünya üretiminin %89'luk kısmını karşılamaktadır.

Türkiye’de findık veriminde yıllara göre önemli dalgalanmalar meydana gelmektedir. İklim şartları, gerekli kültürel işlemlerin yeterince yapılmaması ve findık bitkisinde görülen periyodisite gibi etkenler verimdeki dalgalanmayı artırmaktadır. TÜİK Bitkisel Üretim İstatistiklerine göre findık üretimi 2020 yılında bir önceki yıla göre %14,3 oranında azalarak 665 bin ton olmuştur.

TÜİK verilerine göre Türkiye’nin 2019/2020 dönemi findık ihracatı 207 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde gerçekleşen bu ihracat miktarıyla birlikte, miktar bazında findık ihracat tarihinde en yüksek seviyeye ulaşılmıştır. Findıkta 2019/2020 sezonunda ihracatta yaşanan rekorun ardından yeni sezonda eylül ayından itibaren ihracatta düşüşler görülmektedir. İhracatta yaşanan bu daralma; iç piyasada yaşanan arz dalgalanmaları ve alıcıların başka piyasalara yönelmesi, rakip ülkelerdeki rekor artış, pandemi de ikinci dalga endişesi, ikame ürünlerde yüksek üretim artışı ve uygun fiyat durumu gibi birçok faktör bu durumu açıklayabilir. Findık üretimini gerçekleştiren Karadeniz Bölgesinde üreticilerin önemli bir kısmı il dışında

ikamet etmektedir. Kış aylarını İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlerde geçirmekte, üretim bölgesine bakım faaliyeti ya da sadece hasat işlemleri için gelmektedir.

2020 yılı Nisan ayı itibarıyla alınan COVID-19 önlemleri kapsamında 65 yaş üstüne sokağa çıkma ve şehirlerarası yolculuk kısıtlamaları uygulanmıştır. Ancak tarımsal üretimdeki aksamaların önüne geçebilmek amacıyla İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile üreticiler için bu uygulama esnetilmiştir. Pandemi süresince dünyanın en büyük findık ihracatçısı konumundaki Türkiye’nin findık ihracatı diğer sektörlerin de belirli bir süre yaşadığı lojistik sıkıntılardan kısa bir süre etkilenmiş olmakla birlikte, 2019/2020 döneminde findık ihracatında rekor kırılması oldukça önemlidir. Genel itibarıyla değerlendirildiğinde, yeni sezona kadar, alınan tedbirlerle beraber findıkta sadece pandemiden kaynaklı çok olumsuz bir durumun yaşanmadığı söylenebilir.

Doğu Karadeniz Bölgesinde findık bahçelerinin önemli bir kısmı ekonomik ömrünü tamamlamıştır. Findıkta verim düşüklüğü sorununun çözümü için bahçelerin yenilenmesi gerekmektedir. Bahçe yenileme süresince ürün alınamayacağı için üreticilerin mağduriyeti de göz önünde bulundurularak, bahçe yenilemeye yönelik projelere destek ve yenileme sonrası telafi edici ödemeler üzerinde durulması gerekmektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Türkay BARS, turkay.bars@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833